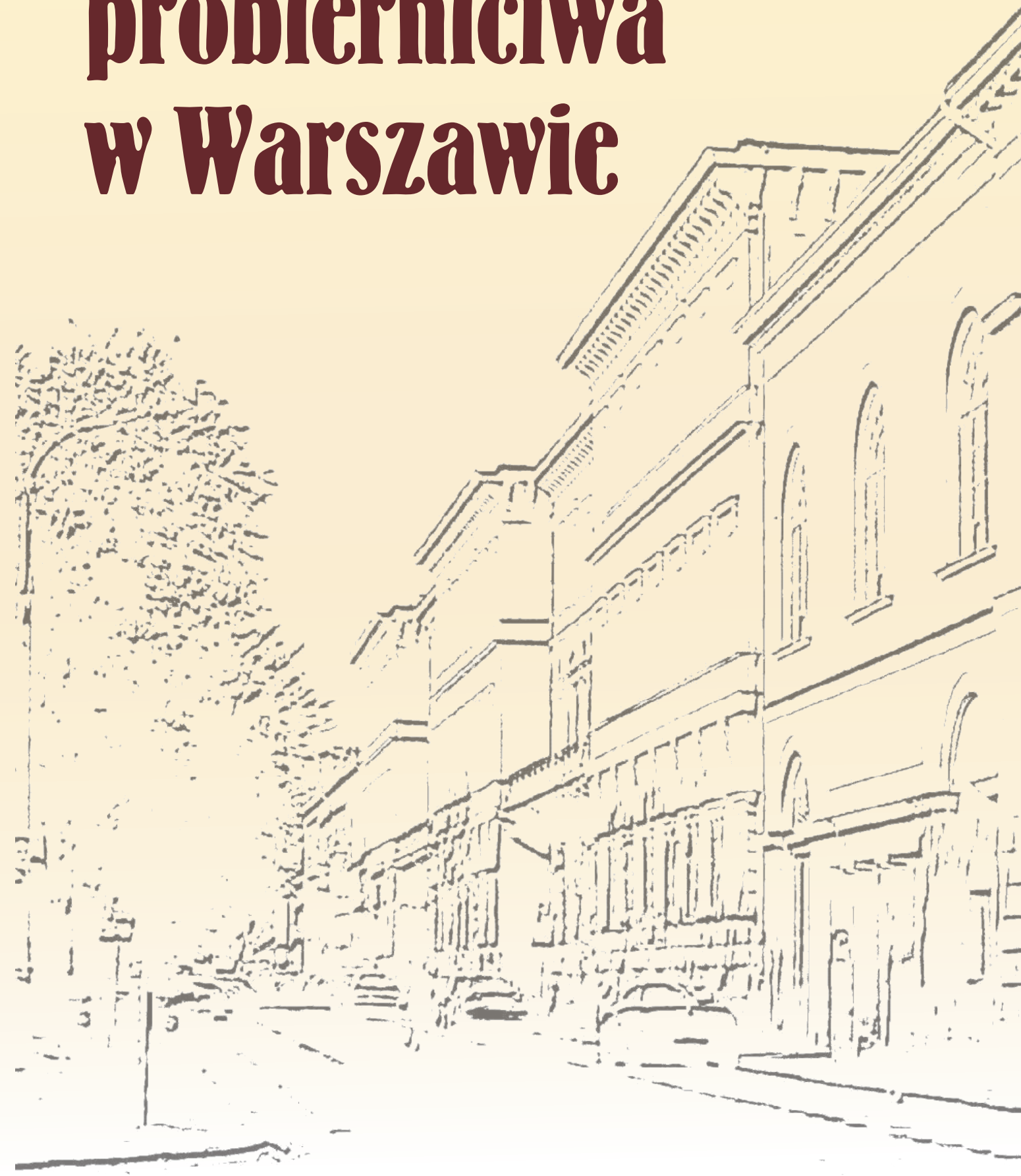

Historia probiernictwa w Warszawie

Dziękujemy za pomoc i współpracę Panu Michałowi Gradowskiemu i Panu Andrzejowi Barańskiemu oraz Pracownikom Gabinetu Prezesa Głównego Urzędu Miar.

Zdjęcia:

Władysław Terlecki *Mennica Warszawska* wyd. Ossolineum 1970,
Andrzej Barański,
archiwum OUP Warszawa.

Opracowanie:

Okręgowy Urząd Probierczy w Warszawie

ul. Elektoralna 2, 00-139 Warszawa

tel. 22 620 33 94

styczeń 2013

Historia probiernictwa w Warszawie

Cechy zrzeszające rzemieślników tej samej profesji, zamieszkujących w danym mieście, poświęcały wiele uwagi dobrobytowi swych członków, co wiązało się bezpośrednio z możliwie najszerszą sprzedażą wytwarzanych przez nich produktów. Wyroby złotników były wykonane z surowca składającego się z cennego metalu szlachetnego i znacznie tańszej miedzi i nie było obojętne dla nabywcy jakie są wzajemne proporcje tych składników. Rozpoznanie składu stopu „na oko” nie jest możliwe, zaś zabiegi probiercze przy sprzedaży każdego srebrnego drobiazgu są nazbyt kłopotliwe, przeto władze cechowe w poszczególnych miastach podawały do publicznej wiadomości obowiązujący udział srebra w przerabianym stopie i kontrolowały zrzeszonych majstrów, czy dość skrupulatnie przestrzegają obowiązujących norm. Z czasem zaczął się wykształcać obyczaj, że wyznaczony przez starszyznę cechową probierz, po stwierdzeniu właściwych proporcji stopu, przybijał na wyrobie specjalną cechę, która gwarantowała nabywcy iż zrzeszenie rzemieślnicze przyjmuje odpowiedzialność za jakość surowca. Tak to narodził się znak probierczy.

Na naszych ziemiach najstarsze zarządzenia w sprawie nanoszenia tych znaków pojawiają się już

u schyłku XIV wieku, a najstarsza znana nam dziś cecha probiercza jest wybita około roku 1455 przez cech złotników gdańskich. Najdawniejsze postanowienie władz miasta Warszawy odnośnie bicia na tutejszych wyrobach znaków probierczych pochodzi z 1516 roku, a najdawniejszy, znany dziś, jej przykład, jest datowany na rok 1549. Wiek XVI przynosi nam znaki umieszczane na srebrze w wielu większych miastach – że wspomnieć tu Kraków, Wrocław czy Poznań, a nawet i w mniejszych ośrodkach – takich jak Toruń czy Nysa. Początkowo jednak znaki te nie wszędzie były bite na wszystkich wyrobach i dopiero w XVII wieku praktyka ta rozpowszechnia się w zachodniej części ziem naszych. Cechy złotnicze w miastach położonych na ziemiach centralnych i wschodnich Rzeczypospolitej najczęściej ograniczały się tylko do kontroli surowca przerabianego w warsztatach. Tak też było i w Warszawie, gdzie aż po schyłek wieku XVIII cechę probierczą przybijano niezmiennie rzadko. Rok 1816 przynosi zarządzenie obowiązujące na terenie całego Królestwa, zwalniające rzemieślników z obowiązku przynależności do cechu, a tym samym przestali oni podlegać kontroli cechowych probierzy. Bili więc na swych wyrobach własne znaki imienne i sami oznaczali próbę srebra.

Najstarszy znany w Polsce znak probierczy wybity na srebrze ok. 1455 r. przez cech złotników w Gdańsku przedstawia herb tego miasta w jego pierwotnej wersji. Koronę dodał do tego godła król Kazimierz Jagiellończyk w 1457 r.

A

B

C

D

E

- A – Najstarszy znany znak probierczy bity na srebrze w 1549 r. przez warszawski cech złotników. Przedstawia on dziwne godło używane w XVI w. przez Urząd Ławniczy miasta Warszawy – pochodzenie i symbolika tego godła nie są znane.
- B – Najstarszy znany znak probierczy z wyobrażeniem herbowej syreny jest datowany na schyłek XVII w.
- C – Znak bity w latach 1852–1886 przez Urząd Probierczy w Warszawie zawierał: inicjały probierza, datę, próbę srebra (84) oraz godło probierni – herb Królestwa Kongresowego.
- D – Znak bity na srebrze przez probiernię warszawską w latach 1896–1908.
- E – Znak bity na srebrze przez probiernię warszawską w latach 1908–1915.

Dopiero rok 1852 przyniósł zasadniczą zmianę w tej materii – władze carskie, na mocy art. 29 Najwyższego Ukazu z dnia 10 (22) kwietnia 1851, powołały w Warszawie Urząd Probierny, któremu należało przedkładać do ocechowania wszystkie wyroby. Obsługiwał on cały teren Królestwa Kongresowego i bił znaki analogiczne, jak w cesarstwie rosyjskim, z tym, że każda probierna miała odpowiednie godła, wyróżniające jej cechy od znaków umieszczanych w innych urządach.

Urząd Probierny uruchomiono przy ulicy Biełańskiej 12, w siedzibie Mennicy Warszawskiej, która z tej okazji wybiła medal pamiątkowy. Mimo likwidacji Mennicy, w 1867 roku, Probiernia Warszawska, ulokowana pod nowym adresem, na dawnej ulicy Rymarskiej 3/5, w gmachu byłej Komisji Rządowej Przychodu i Skarbu, działała nadal, aż do roku 1915. Zaznaczyć należy, iż była to instytucja zatrudniająca szereg osób narodowości polskiej i obsługująca liczne w tym czasie i uznawane grono polskich złotników. Na początku XX wieku Warszawa była na terenie ówczesnej Rosji trzecim co do wielkości ośrodkiem złotniczym – po Petersburgu i Moskwie. Poza badaniem i oznaczaniem wyrobów z metali szlachetnych, urząd zajmował się przyjmowaniem zapisów do ksiąg probiernich. Zapisy dokonywane były co roku i obowiązywały nie tylko wytwórców biżuterii, ale również wszystkich fabrykantów używających złota i srebra, producentów wyrobów platerowanych, osoby zajmujące się oczyszczaniem złota i srebra, tzw. szajdziarzy oraz osoby trudniące się handlem.

Dla ułatwienia wykonania nałożonych prawem obowiązków badania i cechowania, w roku 1902

Oddział Handlu przy Ministerstwie Skarbu opracował nowoczesne, jak na owe czasy, przepisy, dopuszczające możliwość przesłania wyrobów przez pocztę.

ROSYJSKA USTAWA PROBIERZA
z dnia 11 marca 1896 r. Zbiór Praw T XI,
cz. II. Ustawy przemysłowej księga 3-cia,
w brzmieniu ustalonym w 1906 roku.

Obowiązująca na obszarach Województw: warszawskiego, łódzkiego, kieleckiego, lubelskiego, białostockiego, wileńskiego, nowogródzkiego, poleskiego, wołyńskiego i stoł. mieście Warszawie.
Tłumaczenie z rosyjskiego.

Koszt przesyłek, o ile pochodziły z terenu przypisanego warszawskiemu urzędowi, tj. z obszaru 9 wytypowanych guberni Królestwa Polskiego, ponosił urząd probierny. Procedury takie wznowiono w polskich urządach probiernych dopiero przed kilkoma laty, w formie mniej dogodnej dla klientów, bo to oni obecnie ponoszą pełne koszty przesyłek.

W czasie I wojny światowej, w połowie 1915 roku, na mocy rozporządzenia władz wojskowych, warszawski Urząd Probierny został ewakuowany do Moskwy. Przewieziono tam większość wyposażenia, kilku pracowników otrzymało propozycję pracy w innych okręgach probiernych – między innymi w Petersburgu, Moskwie i Kostromie.

Po latach wojennego nieładu, na przełomie roku 1919 i 1920, zaczęto tworzyć nowe struktury administracji probierczej w niepodległej Polsce. Sytuacja w tej dziedzinie była szczególnie trudna, ze względu na fakt, iż na terenie każdego zaboru obowiązywały skrajnie różne przepisy prawne. Na terenach objętych ustawodawstwem Rosji i Austrii, funkcjonował obligatoryjny system probierny, natomiast w zabo-

Budynek przy ul. Bieleńskiej 12

Budynek przy ul. Rymarskiej 3/5

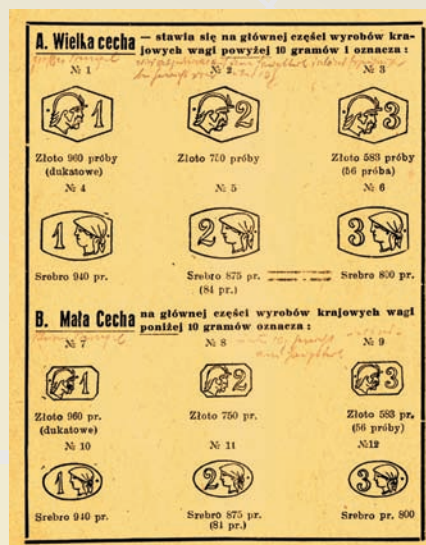
U S T A W A
z dnia 16 lipca 1920 roku
o upoważnieniu Ministra Przemysłu i Handlu do wydawania zarządzeń w zakresie nadzoru nad przemysłem złotniczym i handlem wyrobami złotniczymi oraz organizacji urzędów probierczych na obszarach b. zaborów austriackiego i rosyjskiego.
(Dz. U. R. P. Nr. 70 poz. 470.)

rze pruskim nie stosowano państwowych cech probierczych, a oznaczeniami uprawniającymi do obrotu były znaki producentów. Unifikacja tych przepisów napotykała na utrudnienia i przeprowadzono ją tylko częściowo, pozostawiając wolny system probierczy na terenach byłego zaboru pruskiego (województwa poznańskie, pomorskie oraz górnosląska część województwa śląskiego).

Przepisy probiercze z roku 1920 i 1921 wprowadziły szereg uregulowań tymczasowych, dopuszczających przez pewien okres obrót wyrobami z metali szlachetnych oznaczonymi cechami austriackimi i rosyjskimi, których ważność potwierdzano przez bezpłatne nadanie w polskim urzędzie, tzw. znaków przechodnich.

Na mocy ustawy z dnia 16 lipca 1920 roku Minister Przemysłu i Handlu uzyskał upoważnienie do wydawania zarządzeń w zakresie nadzoru nad przemysłem złotniczym i handlem wyrobami złotniczymi oraz do organizacji urzędów probierczych na obszarach byłych zaborów austriackiego i rosyjskiego. W sierpniu tego roku ukazało się pierwsze rozporządzenie wykonawcze dotyczące zmian do ustaw probierczych obowiązujących na terenie byłego zaboru rosyjskiego, którego moc rozciągnięto wkrótce na obszar byłego zaboru austriackiego – i tak powstały polskie urzędy probiercze w Warszawie, Krakowie i we Lwowie. W lipcu 1922 roku kolejne rozporządzenie ustanowiło Urząd Probierczy w Wilnie. Do roku 1926, pod zarządem Ministra Przemysłu i Handlu, funkcjonował Główny Urząd Probierczy w Warszawie, który nadzorował urzędy w Krakowie, Lwowie i Wilnie.

Przepisy z roku 1920 wprowadziły również obowiązujące próby dla wyrobów złotych (0,960; 0,750; 0,583) i srebrnych (0,940; 0,875; 0,800) oraz opłaty probiercze za badanie i cechowanie.

Przewidziano także obowiązek rejestracji znaku firmowego dla wytwórców oraz konieczność uzyskania świadectwa złotniczego, będącego zezwoleniem na prowadzenie działalności produkcyjnej i handlowej.

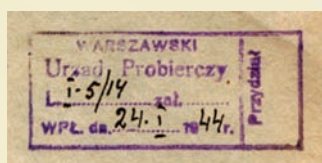
Po dokonanej w roku 1926 likwidacji Głównego Urzędu Probierczego i utworzeniu Warszawskiego Urzędu Probierczego, jego właściwość terytorialna obejmowała województwa: warszawskie, łódzkie, kieleckie, lubelskie, białostockie, poleśkie i wołyńskie. Kadrę powołanego wówczas Urzędu stanowili w większości pracownicy zlikwidowanego głównego urzędu.

W lipcu 1931 roku ukazało się rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu o państwowych cechach probierczych, które nie wniosło żadnych istotnych zmian w strukturze organów, natomiast wprowadziło modyfikację wizerunków niektórych państwowych cech probierczych, którymi posługiwano się w Polsce aż do roku 1963 (w latach pięćdziesiątych planowano kompleksową zmianę cech, która się nie powiodła i wprowadzono jedynie kilka nowych oznaczeń – dla platyny, dla stopów dentystycznych oraz dla wyrobów platynowych sprowadzonych z zagranicy).

Warszawski Urząd
Probierczy, usytuowany

w siedzibie przy ulicy Złotej 22, działał nieprzerwanie do dnia 1 sierpnia 1944 roku. Można uznać, że w okresie II wojny, niemieckie władze okupacyjne na terenie Generalnej Guberni uszanowały istniejący w dziedzinie probiernictwa obligatoryjny system prawny mimo, iż w Niemczech wyroby z metali szlachetnych nie podlegały obowiązkowi cechowania. Z zachowanej dokumentacji wynika, że załoga Urzędu w Warszawie, licząca przed wojną 22 osoby, w czasie okupacji zmniejszona do 18 osób, była jednak polska. Brak jakichkolwiek dowodów świadczących o wprowadzeniu nowych, innych niż przedwojenne, procedur badania i oznaczania wyrobów.

Archiwum Urzędu przy ulicy Złotej uległo całkowitemu zniszczeniu, a resztki dokumentacji przedwojennej przechowało się

jedynie w domach pracowników. Wszyscy jednak, którzy po wojnie zatrudnili się ponownie w Urzędzie, zgodnie potwierdzali, iż przerwa w działalności tej instytucji nastąpiła dopiero z dniem wybuchu Powstania Warszawskiego i trwała tylko pół roku.

W Aneksie do raportu o stratach wojennych Warszawy, sporządzonym przez powołany do tego celu Zespół, zniszczenia budynku będącego przedwojenną siedzibą Urzędu oszacowano na 100 %. Większość ocalałych pracowników, wysiedlonych po Powstaniu, po powrocie do zniszczonego miasta wyraziła zainteresowanie ponownym zatrudnieniem.

W archiwum Okręgowego Urzędu Probierczego w Warszawie znajdują się dokumenty potwierdzające fakt zgłoszenia do Wydziału Miejskiego miasta Warszawy, przy ulicy Grochowskiej 306, Warszawskiego Urzędu Probierczego, jako instytucji gotowej do wznowienia działalności. Pismo w tej sprawie zostało wystosowane już 29 stycznia 1945 roku i podpisane przez pana Stefana Szefnera, dawnego pracownika fizycznego Urzędu, awansowanego tuż przed wojną na stanowisko laboranta. W okresie od stycznia do czerwca 1945 roku sprawował on funkcję kierownika urzędu, którą w lipcu scedował na przedwojennego naczelnika, pana Stanisława Arcyńskiego.

Ze względu na zniszczenia dokonane na Złotej podczas Powstania, siedzibę urzędu ulokowano na ulicy Lwowskiej, pod numerem 15. Zaadaptowano w tym celu dwa mieszkania na trzecim piętrze, w jednym z nich usytuowano część biurową, w dru-

Budynek przy ul. Lwowskiej 15

gim – pomieszczenia techniczne. Z dostępnych materiałów i relacji dawnych pracowników wynika, iż mimo trudnej, powojennej rzeczywistości, liczba klientów urzędu systematycznie wzrastała i ówczesne kierownictwo stale zabiegało o zwiększenie liczby przydzielanych etatów. Wydobyte z ruin wyposażenie zostało wzbogacone o urządzenia laboratoryjne przewiezione ze zlikwidowanego urzędu probierczego w Łodzi, utworzonego tam podczas okupacji przez władze niemieckie.

Do 1947 roku czynności probiercze wykonywano na podstawie przedwojennych aktów prawnych i dopiero Dekret o prawie probierczym z dnia 11 kwietnia 1947 roku wprowadził nowe, jednolite przepisy, obejmujące swym zasięgiem cały obszar Polski. Uchylono wówczas moc wszystkich przepisów wydanych w II Rzeczypospolitej oraz trzech ustaw probierczych państw zaborczych.

Na mocy rozporządzeń wykonawczych do dekretu ustalono założenia do nowej struktury administracji probierczej, którą miały stanowić, podobnie jak w latach dwudziestych, Ministerstwo Przemysłu i Handlu, Główny Urząd Probierczy w Warszawie i podległe mu cztery okręgowe urzędy probiercze – w Warszawie, Krakowie, Gdańsku i Poznaniu. Struktury tej nigdy nie wprowadzono i do początku lat sześćdziesiątych w praktyce wyglądała ona następująco:

Rok 1958 przyniósł powiązanie probiernictwa z administracją miar oraz przeniesienie urzędu na ulicę Elektoralną. Dokonano tego na mocy uchwały Rady Ministrów, a następnie, cztery lata później, usankcjonowano wprowadzoną w miejsce obowiązującego dekretu, ustawą z dnia 29 czerwca 1962 roku Prawo probiercze.

Gmach GUM przy ul. Elektoralnej 2

Nowa ustawa podporządkowała Urzędy Probiercze w Warszawie i w Krakowie Głównemu Urzędowi Miar. W ponad trzydziestoletnim okresie obowiązywania tej ustawy wydano liczne akty wykonawcze, rozszerzano liczbę obowiązujących prób oraz modyfikowano i zmieniano wizerunki cech probierczych, zachowując przy tym jednak tradycyjną symbolikę oznaczania metali szlachetnych.

Najważniejsza zmiana cech probierczych nastąpiła w roku 1986, kiedy to w miejsce cyfr symbolizujących poszczególne próby, wprowadzono pełne oznaczenia liczbowe. Wymieniono wówczas wszystkie znaczniki probiercze i zwiększono wielkość cech. Wzrosła dzięki temu funkcja informacyjna cech, ale jej nowy rozmiar znacznie utrudniał czynności oznaczania wyrobów o małych gabarytach

i w rezultacie – w dziesięć lat później, podjęto decyzję o zminiaturyzowaniu cech dla wyrobów złotych i przywróceniu cyfrowej symboliki prób.

Ze względu na wzrastające zapotrzebowanie na czynności probiercze, na terenie kraju powoływano sukcesywnie terenowe oddziały urzędów probierczych, które obsługiwali pracownicy z Warszawy i Krakowa. Tworzenie kolejnych placówek terenowych odbywało się na podstawie zarządzeń Prezesa GUM (przekształcanego następnie w Centralny Urząd Jakości i Miar, Polski Komitet Normalizacji i Miar, a potem w Polski Komitet Normalizacji, Miar i Jakości).

Kolejność powstawania oddziałów terenowych *

- 1961 – w Katowicach, Poznaniu, [Gdańsku](#) i Wrocławiu
- 1962 – w [Szczecinie](#) (zlikwidowany w 2011)
- 1963 – w Koszalinie (zlikwidowany w 1965)
- 1964 – w [Bydgoszczy](#)
- 1965 – w [Łodzi](#)
- 1965 – w [Olsztynie](#) (zlikwidowany w 1967)
- 1970 – w [Lublinie](#) (zlikwidowany w 2009)
- 1985 – w Częstochowie
- 1986 – w Chorzowie (powołany w miejsce katowickiego)
- 1987 – w [Białymstoku](#)

* kolorem [niebieskim](#) zaznaczono oddziały podległe warszawskiemu urzędowi probierzemu; podkreślono nazwy miast, w których nigdy nie powołano stałych urzędów; oddział w Poznaniu zmienił podległość – obecnie funkcjonuje w strukturze OUP w Krakowie.

Wszystkie urzędy terenowe funkcjonowały początkowo jako oddziały działające okresowo, uruchamiane na kilka dni w miesiącu. W miarę wzrostu zapotrzebowania na czynności probiercze w poszczególnych rejonach kraju, większość z nich przekształcano kolejno w oddziały stałe.

W roku 1970 podjęto decyzję o uruchamianiu – w miarę potrzeb – punktów działalności probierczej w siedzibach większych producentów wyrobów z metali szlachetnych. Niektóre z nich czynne były stałe, inne okresowo. Urzędowi Probierzemu w Warszawie podlegały punkty probiercze:

- w Fabryce „Warmet” w Warszawie (stały),
- w Fabryce „Biamet” w Białymstoku,
- w Mennicy Państwowej w Warszawie,
- w NBP w Warszawie,
- w Centralnej Hurtowni Wyrobów Jubilerskich w Warszawie,
- w Przedsiębiorstwie „Jubiler” w Gdańsku.

Urząd w Krakowie zawiadywał stałym punktem probierczym w Fabryce Resovia” w Rzeszowie i okresowo czynnym – w Zakładzie „Polsrebro” w Poznaniu.

Polski o przedmioty oznaczone cechami probierczymi urzędów probierczych krajów członkowskich Unii.

Podział Polskiego Komitetu Normalizacji, Miar i Jakości na trzy odrębne instytucje i reaktywowanie działalności Głównego Urzędu Miar, które nastąpiło w roku 1993, doprowadziły do kolejnych zmian w strukturze administracji probierczej. Nowe przepisy prawne – ustawy z dnia 3 kwietnia 1993 roku: o utworzeniu Głównego Urzędu Miar oraz Prawo probiercze, zachowały powiązanie probiernictwa z metrologią. Podjęto wówczas decyzję o dostosowaniu struktury probiernictwa do struktury służby miar i w miejsce Urzędów Probierczych w Warszawie i w Krakowie powołano w tych miastach okręgowe urzędy probiercze, a ich stałym oddziałom terenowym nadano rangę obwodowych urzędów probierczych.

Lata 1994–2008 to czas intensywnego rozwoju technicznego w probiernictwie. Nawiązana wówczas współpraca międzynarodowa, uczestnictwo w konferencjach zagranicznych, oraz wizyty w innych europejskich urzędach probierczych sprzyjały wymianie doświadczeń i pomogły w określeniu kierunków tego rozwoju, którego celem była zarówno poprawa poziomu obsługi interesantów, unowocześnienie metod badania i cechowania, jak też harmonizacja w dziedzinie prawa.

W roku 2003 dokonano nowelizacji prawa probierczego, polegającej na dostosowaniu go do zasady swobodnego przepływu towarów obowiązującej w Unii Europejskiej. W praktyce oznaczało to rozszerzenie grupy wyrobów z metali szlachetnych dopuszczonych do obrotu handlowego na terenie

Nowa ustawa Prawo probiercze z dnia 1 kwietnia 2011 roku utrzymała obowiązujący w Polsce obligatoryjny system prawny, ale zmieniła strukturę administracji probierczej, poprzez likwidację organów szczebla obwodowego i pozostawienie systemu dwustopniowego: Prezesa Głównego Urzędu Miar jako organu centralnego i dyrektorów OUP w Warszawie i w Krakowie jako organów okręgowych. Ich działalność nadzoruje Minister Gospodarki. W każdym okręgu – w miejsce obwodowych urzędów probierczych – w siedzibie organu utworzono wydziały techniczne, a poza siedzibami organów – po cztery wydziały zamiejscowe. Okręgowy Urząd Probierczy w Warszawie posiada wydziały zamiejscowe w Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku i Łodzi.

Prezes GUM nadaje urzędów probierczym statuty oraz regulaminy organizacyjne, które określają ich strukturę i zadania poszczególnych komórek wewnętrznych.

Podobnie jak wcześniejsze reformy prawne (1947, 1962, 1993), ustawa z 2011 roku zachowała tradycyjną, historyczną właściwość

terytorialną urzędów probierczych: urząd warszawski obejmuje swym zasięgiem prawnym byłe tereny zaboru rosyjskiego i Prus Wschodnich, a urząd krakowski – obszar zaboru pruskiego i austriackiego. Właściwość ta obowiązuje w sprawach rejestracji znaków imiennych oraz w dziedzinie nadzoru probierczego, natomiast nie dotyczy badania i cechowania: każdy klient, niezależnie od miejsca zamieszka-

nia lub prowadzenia działalności gospodarczej, ma swobodę wyboru urzędu probierczego, w którym zgłasza wyroby.

Kierownictwo i personel warszawskiego Urzędu współpracuje z instytucjami zajmującymi się problematyką metali szlachetnych – z wyższymi uczelniami, muzeami oraz ze stowarzyszeniami i organizacjami branżowymi związanymi ze złotnictwem. Od kilku lat pracownicy OUP w Warszawie prowadzą wykłady z dziedziny probiernictwa na studiach podyplomowych na Wydziale Chemii Uniwersytetu Warszawskiego, na szkoleniach organizowanych przez lokalny Cech Złotników, Zegarmistrzów, Optyków, Grawerów i Brązowników oraz podczas warsztatów szkoleniowych aranżowanych przez Muzeum Sztuki Złotniczej w Kazimierzu Dolnym.

Dyrektor oraz Naczelnik Wydziału Nadzoru Okręgowego Urzędu Probierczego w Warszawie zostali wytypowani przez Główny Urząd Miar do współpracy z Punktem kontaktowym do spraw produktów, powołanym w Departamencie Spraw Europejskich Ministerstwa Gospodarki. Udzielają informacji w sprawach dotyczących probiernictwa, interpretując w tym zakresie krajowe i zagraniczne przepisy prawne.

Stała współpraca z Okręgowym Urzędem Probierczym w Krakowie, polegająca między innymi na wspólnym opracowywaniu przepisów wewnętrznych oraz ustalaniu kierunków rozwoju urzędów i spójnej wykładni prawa, sprzyja utrzymaniu jednolitych zasad i procedur w dziedzinie badania i cechowania oraz w sprawach nadzoru probierczego.

Wspólnie z urzędem krakowskim wydano użyteczny folder informacyjny, zawierający wizerunki cech probierczych państw członkowskich Unii Europejskiej.

Współpraca zagraniczna prowadzona jest na forum kilku organizacji, przede wszystkim w ramach Stałego Komitetu Konwencji o kontroli i cechowaniu wyrobów z metali szlachetnych, do której Polska należy od 2005 roku. Celem Konwencji jest uproszczenie obrotu wyrobami z metali szlachetnych pomiędzy krajami członkowskimi, poprzez wprowadzenie jednolitych zasad w dziedzinie badania i oznaczania wyrobów oraz stosowanie wspólnych cech probierczych z wizerunkiem wagi.

Jesienią 2011 roku Okręgowy Urząd Probierczy w Warszawie był współorganizatorem Posiedzenia Stałego Komitetu tej Konwencji, które odbyło się na terenie Ministerstwa Gospodarki. W listopadzie

2012 roku Dyrektor warszawskiego urzędu został wybrany na stanowisko jednego z dwóch wiceprzewodniczących Stałego Komitetu.

Od roku 1994 polskie urzędy probiercze należą do Międzynarodowego Stowarzyszenia Urzędów Probierczych – IAAO – które w latach 1992–2007 funkcjonowało pod nazwą Stowarzyszenia Europejskich Urzędów Probierczych (AEAO).

W latach 2001–2002 Dyrektor OUP w Warszawie pełnił funkcję przewodniczącego tego Stowarzyszenia.

Laboratoria OUP w Warszawie i jego wydziałów zamiejscowych biorą udział w dwóch międzynarodowych programach badawczych: *Round Robin* i *Labtest*.

Ważnym gremium międzynarodowym w dziedzinie probierstwa jest współpraca w ramach Grupy Wyszehradzkiej (GV4). Jej celem jest systematyczna wymiana doświadczeń technicznych, pomoc w doborze wyposażenia laboratoriów oraz interpretacji prawa, szkolenie pracowników w urzędach probierczych czterech krajów członkowskich. Posiedzenia GV4 odbywają się raz do roku, za każdym razem w innym państwie. W Polsce organizowane są na zmianę przez OUP w Warszawie i OUP w Krakowie. Warszawski urząd był organizatorem tych spotkań już czterokrotnie: w roku 1995, 1998, 2002 i 2009.

Trzy razy organizowano w Warszawie specjalistyczne konferencje tematyczne dla członków AEAO. Jedną z nich dotyczyła spraw badawczych, tj., zastosowania w probierstwie metody fluorescencji rentgenowskiej (2003), dwie pozostałe – zagadnień z dziedziny nadzoru probierczego (2001 i 2005).

Okręgowy Urząd Probierczy i jego wydziały odwiedza wielu klientów zagranicznych, głównie z Litwy i Łotwy. Korzystają z faktu wzajemnego uznawania cech probierczych pomiędzy krajami członkowskimi Unii Europejskiej i z możliwości uiszczania niższych niż w pozostałych państwach, opłat za czynności probiercze.

Ze względu na nowe technologie wytwarzania wyrobów z metali szlachetnych znacząco wzrasta

stopień trudności przy ich badaniu i oznaczaniu. Pojawia się coraz więcej wyrobów ze stopów o nietypowych składach, wykonanych często w konstrukcji utrudniającej odczytanie.

Rośnie liczba nowych zadań urzędu związanych z koniecznością interpretowania i wdrażania przepisów nowego prawa probierczego, systemu kontroli zarządczej, procedur systemu jakości oraz budżetu zadaniowego.

Zarządzaniem i koordynacją zadań wykonywanych przez poszczególne komórki organizacyjne zajmuje się dyrektor i towarzyszący mu zespół głównych specjalistów oraz naczelników wydziałów i kierowników pozostałych komórek organizacyjnych. W gronie zatrudnionych pracowników, których liczba w całym okręgu wynosi 82, a w warszawskim urzędzie – 40, przeważają pracownicy techniczni. Kadra biurowa ograniczona jest do minimum, a zadania z zakresu planowania, finansów, spraw personalnych i zaopatrzenia inwestycyjnego dla całego okręgu realizowane są w Warszawie.

Najbliższe wyzwania dla Okręgowego Urzędu Probierczego w Warszawie to dostosowanie systemu jakości do nowej struktury organizacyjnej oraz akredytacja laboratoriów badawczych, która umocni ich konkurencyjność na forum europejskim.

Zadaniem priorytetowym dla kierownictwa jest dalsza poprawa poziomu wyposażenia i usprawnianie obsługi klientów. Najważniejsze jest, aby urząd był postrzegany jako instytucja rzetelna i profesjonalna, dobrze wykonująca swoje ustawowe zadania, utrwalająca wiarygodność polskiej cechy probierczej w obrocie krajowym i zagranicznym.

Opracowała:
Maria Ulaczyk
przy udziale Beaty Wytrykus
Jacka Motyki

Najważniejsze daty w historii warszawskiego urzędu:

- ♦ **1851** – wydanie najwyższego ukazu carskiego z dnia 10 (22) kwietnia o powołaniu Probierni w Warszawie,
- ♦ **1869** – przeprowadzka urzędu na ulicę Rymarską,
- ♦ **1896** – wejście w życie rosyjskiej ustawy probierczej (zmienionej w roku 1906),
- ♦ **1915** – zawieszenie działalności urzędu,
- ♦ **1920** – wprowadzenie polskich przepisów prawa probierczego i powołanie Głównego Urzędu Probierczego w Warszawie,
- ♦ **1926** – likwidacja Głównego i powołanie Warszawskiego Urzędu Probierczego,
- ♦ **1931** – wejście w życie rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu o państwowych cechach probierczych,
- ♦ **sierpień 1944** – zburzenie siedziby urzędu podczas Powstania Warszawskiego,
- ♦ **styczeń 1945** – wznowienie działalności probierczej w Warszawie,
- ♦ **1947** – wejście w życie Dekretu z dnia 11 kwietnia 1947 r. o prawie probierczym,
- ♦ **1950–1955** – wejście w życie rozporządzeń wykonawczych Ministra Handlu Wewnętrznego,
- ♦ **1958** – podporządkowanie urzędów probierczych Głównemu Urzędowi Miar i przeprowadzka warszawskiego urzędu na ulicę Elektorálną,
- ♦ **1963** – wejście w życie ustawy z dnia 29 czerwca 1962 r. Prawo probiercze oraz aktów wykonawczych do tej ustawy,
- ♦ **1981–1989** – kolejne nowelizacje aktów wykonawczych i zmiany w zakresie obowiązujących prób,
- ♦ **1986** – kompleksowa zmiana wizerunków cech probierczych,
- ♦ **1993–1994** – wejście w życie ustawy z dnia 3 kwietnia 1993 r. Prawo probiercze oraz aktów wykonawczych do tej ustawy,
- ♦ **1994** – budowa stanowiska do identyfikacji cech probierczych, zakup pierwszej mikrowagi, uzyskanie członkostwa w AEAO,
- ♦ **1995** – wprowadzenie komputerowej obsługi interesantów,
- ♦ **marzec 1995** – kontrola urzędu, przeprowadzona przez członków Stałego Komitetu Konwencji o kontroli i cechowaniu wyrobów z metali szlachetnych i udzielenie rekomendacji w sprawie przystąpienia do Konwencji,
- ♦ **1996** – wprowadzenie mechanicznej metody cechowania,
- ♦ **1997** – wprowadzenie metody potencjometrycznego oznaczania stopów srebrnych oraz zakup pierwszego spektrometru fluorescencji rentgenowskiej,
- ♦ **1997–2007** – miniaturyzacja cech probierczych dla wyrobów złotych oraz dla wyrobów srebrnych próby 0,925,
- ♦ **1998** – wprowadzenie do systemu obsługi klientów kodów kreskowych,
- ♦ **2004** – zakup pierwszego laserowego urządzenia do cechowania oraz spektrometru ICP,
- ♦ **2005** – wdrożenie systemu jakości w OUP w Warszawie,
- ♦ **2006** – wprowadzenie znaczników konwencyjnych po uzyskaniu przez Polskę członkostwa w Konwencji o kontroli i cechowaniu wyrobów z metali szlachetnych (ratyfikacja nastąpiła w lipcu 2005 r.),
- ♦ **2008** – wprowadzenie do systemu obsługi klientów przesyłek kurierskich,
- ♦ **2010–2011** – wdrożenie systemu kontroli zarządczej,
- ♦ **2011–2012** – wejście w życie ustawy z dnia 1 kwietnia 2011 r. Prawo probiercze oraz wydanych na jej podstawie aktów wykonawczych,
- ♦ **29 stycznia 2013** – jubileuszowe obchody związane ze 160. rocznicą utworzenia Probierni Warszawskiej, pod honorowym patronatem **Pani Janiny Marii Popowskiej** Prezesa Głównego Urzędu Miar.

1852

2012